

MIRKO RAMOVŠ (1935–2023)

In memoriam

V letošnjem maju, napolnjenem z vonjem nekoliko zapoznele pomladi, so zvonovi Mirku Ramovšu zapeli v poslednje slovo. Nedaleč od Dunajske ceste, po kateri je dolga leta prepletal svet svoje zasebnosti, svoj dom na Ježici, s svetom svoje življenjske predanosti, svoj drugi dom na Glasbenonarodopisnem inštitutu ZRC SAZU. Tja do Dunajske ceste so ob poslednjem slovesu zvenele tudi pesmi in besede slovesa in obujale spomin nanj. Na njegovo življenjsko pot, na odre in zakulisja njegove ustvarjalnosti, na njegova prijazna sobivanja, ki so vedno dajala prostor sogovornikom. Misli, povezane s plesom in vtikane vanj, pa so v žalosti slovesa odhajale v srečevanja z njim, segale po njegovih knjigah in, umirjene ob spominu na njegov nasme, z njim še enkrat poselele ob kavi na inštitutu.

Misel na druženja z Mirkom Ramovšem je utišala tesnobo slovesa in oživila bogastvo, ki ga je kot človek in kot raziskovalec nosil v sebi in ga razdajal drugim. Zaživele so pripovedi o njegovem otroštvu, o vozičkih, s katerimi so ženske s predmestja vsak dan vozile mleko v Ljubljano, o furmanih z dežele, ki so se ustavljali v sosedovi gostilni, o ljubljanskem tramvaju, o sobivanju mestnega in predme-

stnega sveta. Oživele so zgodbe o terenih, razpetih med Rezijo in Porabjem, med Koroško in Belo krajino, ter pripovedi o plesih in o ljudeh, ki so mu jih razkrivali. Prepletale so se z utrinki s svatb, z oživljanjem vlog *camarjev* in *starešin*, s podobami pusta in zgodbami o spreminjanju, ki ga je na podeželje prinesel novi čas.

Mirkove pripovedi o plesih niso bile nikoli le podobe plesnih korakov, temveč vedno tudi zgodbe o ljudeh, ki so jih plesali in razkrivali na snemanjih. Bile so slike s terenov, povezovanj sodelavcev in njihovih doživljanj ter zgodbe s konferenc. Podobe novih spoznanj, ki so povezovale različne pokrajine in različne čase, anekdote, ki so nevede prehajale v pripovedi o druženjih s člani Zveze folkloristov Jugoslavije in v zgodbe o tem, kako so s plesalci Akademске folklorne skupine France Marolt vidni ali nevidni plesni koraki preteklosti stopali na oder in tam ostali tudi potem, ko so ugasnile luči in je potihnila glasba.

Oddaljeni glasovi oživljajo mejnike Mirkovega življenja, vpete med leto 1935 in njegovo slovo. Postojijo ob letnici 1966, ko se je poslovil od kratke učiteljske službe in se pridružil kolektivu tedaj še samostojnega Glasbenonarodopisnega

* Marija Klobčar, dr. etnologije, docentka za folkloristiko in primerjalno mitologijo, višja znanstvena sodelavka, ZRC SAZU, Glasbenonarodopisni inštitut; marija.klobcar@zrc-sazu.si.

inštituta. Stopijo korak nazaj, v čas njegovih prvih srečevanj s plesom, ko se je kot študent slavistike vključil v Akademsko folklorno skupino France Marolt, potem pa dolgo ostajajo z zgodbami njegovega vodenja te skupine. V te zgodbe vstopajo prijateljstva, ki jih je stkal z *maroltovci* svoje generacije, v njih zvenijo pesmi in besede mladih, ki so pod njegovim vodstvom oživljali in po svoje živeli plesno izročilo, in se zablešči v praznjo obleko odeti spomin na festival v Beltincih, ki ga je toliko let tiho soustvarjal.

Misel se odmakne od pesmi, ki v krogu Mirkovih družinskih, raziskovalnih in plesnih sopotnikov spet zazvenijo njemu v slovo, se sprehodi po obsežni zbirki ljudskih plesov na inštitutu, ki jo je veliko bolj ustvarjal kot soustvarjal, in tiho seže po knjigah, v katere je ujel plesne korake in njihove zgodbe. Ustavi se ob antologiji *Plesat me pelji*, ki jo je pogosta raba ovila v trpežen ovoj, da bi jo lažje ohranila za bodoče raziskovalce plesnega izročila. Dolgo se mudi ob nizu knjig, ki jih je Mirko Ramovš vabljivo poimenoval *Polka je ukazana*, vabilo pa v posameznih delih razvezal v izčrpne opise in upodobitve plesov na Slovenskem. Opremil jih je s plesno govorico, ki raziskovalcem odstira podobe plesne kulture, poustvarjalce pa s polic, ki so obdajale raziskovalni svet Mirka Ramovša, vabi na oder. Misel se za hip pomudi še pri razpravah, a se pri člankih o visokem reju in romarskem vrtcu ob pogledu na spreved, ki se Mirku v slovo odvija pred očmi, vnovič ustavi.

Mirko je bil izjemen sogovornik, raziskovalni sopotnik in človek, ki je rad delil svoje znanje. Znal je nevsiljivo

razgrinjati spoznanja svojih življenjskih srečevanj z izročilom in biti učitelj. V folklornih skupinah, na seminarjih, v študijskem programu bodočih etnologov. V tem posredovanju ni bil prepričljiv le zato, ker je tako dobro poznal ples, temveč predvsem zato, ker je razumel svetove, ki so ga ustvarjali in poustvarjali. Te svetove je postavljajal na oder in v naš čas.

V pesem slovesa se je vnovič oglašil promet z Dunajske ceste. V njenem zvočnem odsevu ni bilo slavnostnih zvokov, ki bi spominjali na Mirkova priznanja, nagrade in odlikovanja. Skromnost, ki ga je obdajala v življenju, se je odrekla častem, ki bi mu pripadale kot prejemniku častnega znaka svobode Republike Slovenije. Nikoli ni govoril o nagradah in priznanjih in o tem, da so potrditve njegovega dela nosile tudi Župančičevo, Murkovo, Zoisovo in Štrekljevo ime, pa tudi ime ZRC SAZU, ustanove, ki ji je bil zvest tudi po upokojitvi pred dvema desetletjema.

Največja nagrada je bila hvaležnost zbranih ob njegovem slovesu. Hvaležnost za vse, kar je odkril, spoznal, ohranjal in tako velikodušno delil, s povezovalno močjo plesa ali brez nje, na odrih in v njihovih zakulisjih.

Ob slovesu tam v Stožicah zato ni potreboval posebnih časti. A ne le zato: Mirko Ramovš je bil človek, ki je živel oba pomena besede raj. Kot etnokoreolog, ki je vse življenje zbiral, raziskoval in odrsko oživljal slovenski ljudski ples ali raj, in kot človek, ki je verjel v dobro tudi po smrti, v raj onkraj vidnega sveta. Z žarom, v katerem ju je živel, bo ostal z nami.

